

УДК 378:37.0174(045)

ПЕДАГОГІЧНЕ ПРОЕКТУВАННЯ В УПРАВЛІННІ ГРОМАДЯНСЬКИМ ВИХОВАННЯМ СТУДЕНТІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Т.В.Гребеник

заступник директора з науково-педагогічної роботи

Конотопський інститут Сумського державного університету

В статті розглядається педагогічне проектування як ефективна технологія модернізації управління громадянським вихованням студентів вузів. Пропонується програма діяльності щодо застосування проектних технологій в управлінській діяльності.

Ключові слова: педагогічне проектування, громадське виховання.

Зміни, що нині відбуваються в Україні, визначають створення адекватних цим процесам соціально-педагогічних умов. Національна доктрина розвитку освіти наголошує на необхідності розвитку особистості як творця, проектувальника власного життя, високосвідомого громадянина. Вища школа ХХІ ст. набуває нового статусу інноваційного закладу. В умовах розбудови національної системи освіти України перед вищими закладами освіти постають важливі завдання: системно впроваджувати оновлений зміст освіти, інновації у навчально-виховні та управлінські процеси, передбачити методологічно переорієнтацію закладу й управління ним на особистість студента та формувати покоління, здатні навчатися упродовж всього життя. Тому потреба у інноваційній технології управління виховною системою вищої школи є актуальною щодо подальшого розвитку вищих навчальних закладів.

Від сучасних закладів вищої освіти суспільство чекає значних результатів у вихованні підростаючого покоління. А це можливо лише за умови, що вища школа буде розвиватись випереджуваними темпами по відношенню до суспільства на основі власних тенденцій. Вищий навчальний заклад є складно-організованою системою, тому нав'язати шляхи розвитку не є можливим. У зв'язку з цим «проблема керованого розвитку вищого закладу освіти нині приймає форму проблеми самокерованого розвитку» [2].

Аналіз наукової та науково-методичної літератури свідчить, що в сучасній педагогічній теорії питання педагогічного проектування розглядаються в таких аспектах: загальна теорія педагогічного проектування (В.С.Безрукова, В.П.Беспалько, І.Я.Лернер, В.В.Краєвський); проектування педагогічних систем внутрішньошкільного управління (С.А.Гільманов, Л.М.Горбунова, Г.Є.Капто, О.М.Касьянова, О.В.Лоренсов, О.М.Моїсеєв, О.М.Моїсеєва), а також управління закладами позашкільної освіти (Ю.М.Лівшиць, Т.І.Сущенко); проектування педагогічного процесу з розробкою окремих елементів управління (П.С.Атаманчук,

М.В.Гриньова, А.М.Кух, В.В.Мельник, Т.В.Семенюк); проектування педагогічних ситуацій для управління навчально-пізнавальною і навчально-творчою діяльністю (Л.А.Закота, В.І.Сипченко, Л.В.Ричкова, К.В.Яресько). Однак, проблема використання технології педагогічного проектування у виховній діяльності вищої школи нині є актуальним й потребує розробки. Враховуючи, що подібність процесів управління та зв'язку в машинах, живих організмах та суспільствах очевидна й суть її, як зазначає Н.Вінер [1], у передачі, збереженні та опрацюванні інформації, то незалежно від її змісту, інформацію можна розглядати як деякий вибір між декількома її значеннями. «Діючий об'єкт поглинає інформацію із зовнішнього середовища і використовує її для вибору вірної поведінки», що слід враховувати під час управління процесом громадянського виховання студентської молоді [1].

Я.Дітріх, розглядаючи проектування в інженерно-технічній галузі, виділяє системний підхід діяльності та морально-етичний аспект. Він вказує на особливу важливість вірного та відповідального визначення суспільної потреби у створенні того чи іншого об'єкта з урахуванням його характеристик, впливу на оточуюче середовище та суспільство [3]. Враховуючи вищезазначене, підкреслимо, що даний підхід актуальний в організації процесу громадянського виховання у вищій школі в цілому й в управлінні даною діяльністю зокрема. Саме тому за сучасних умов перебудови національної системи освіти, пошуку нових шляхів втілення гуманістичної парадигми навчання та виховання особливого значення набувають питання педагогічного проектування управлінських дій у процесі громадянського виховання вищої школи. Аналіз зазначених напрямів свідчить, що, незважаючи на значну кількість досліджень різних її аспектів, проблема педагогічного проектування засобів

управління виховним процесом студентів вищого закладу освіти залишається недостатньо розробленою і потребує використання технології, яка б забезпечила підвищення ефективності громадянського виховання у вищому навчальному закладі. Я.Дітріх визначає поняття «технологія» як «техніка, що опирається на наукові основи» [4]. Як одну з найбільш складних ми виділяємо проблему комплексного підходу до проектування виховної стратегії вищого закладу освіти та маємо використовувати саме системне проектування, коли «розв'язується задача для частини з урахуванням цілого» [3]. Все це потребує від освітян широкого кругозору та глибокого мислення, основаного на широкому «полі бачення», діяльність по розбудові якого завжди є виправданою.

Отже, говорячи саме про виховання студентської молоді, аналізуючи поведінку юнаків та дівчат у процесі громадянського виховання, доцільно використовувати «зворотній зв'язок», адже поведінка вихованців керується величиною помилки реакції, тобто різницею між положенням об'єкта в даний момент часу по відношенню до деякої специфічної цілі кінцевого положення [4]. Якщо мета має бути досягнута, то, звісно, мають бути від неї сигнали, щоб скоординувати поведінку молоді. Поведінка без зворотного зв'язку (сигнали від цілі не змінюють діяльність об'єкта в процесі поведінки) неприпустима у виховному процесі навчального закладу.

На нашу думку, педагогічно-ціннісна роль проектування управлінських дій у виховному процесі зумовлена тим, що воно є найголовнішою ланкою єднання теорії й практики. Основними компонентами педагогічного проектування в управлінні громадянським вихованням у вищій школі наступні: діагностування, способи впливу, прогнозування, моделювання, організація, поточна корекція. Від вибудови проекту вищезазначеної діяльності залежить результативність та ефективність всієї роботи навчального закладу. І системний підхід в управлінській діяльності освітян має стати основою педагогічного проектування.

Філософський словник подає наступне тлумачення поняття: «Управління – функція організованих систем різної природи, яка забезпечує їм збереження їхньої певної структури, підтримку певного режиму діяльності й реалізацію програми, мети діяльності» [5, 674]. М.О.Бернштейн передбачення майбутнього визначає як вибір дії, а також способу визначення умов, в яких вона реалізується. Оскільки у процесі виконання дії здійснюються механізми контролю та корекції, які дають можливість порівнювати отриманий результат із «моделлю майбутнього» і, якщо треба, здійснювати корекцію дії, то актуальним моментом випереджаючого проекту-

вання є врахування умов, задач, необхідних для реалізації моделі процесу виховання та створення можливості корекції діяльності. Отже, діяльність стає цілеспрямованою, контрольованою, технологічною.

Якщо розглянути педагогічне проектування в процесі громадянського виховання як систему, то управління – це системоутворюючий фактор, бо впровадження управління надає цілеспрямованості виховному процесу, зменшується вплив стихійних умов, зростає його результативність, що в цілому свідчить про підвищення рівня його ефективності. Згідно з теорією управління, при педагогічному проектуванні даної діяльності слід розрізняти дві протилежні сторони: керуюча (центр управління) та керована (об'єкт управління). Взаємодія та взаємозв'язок цих двох сторін і складає сутність управління. Виділимо основні елементи системи управління: 1) початковий стан системи; 2) управлінські впливи; 3) критерій заданого результату; 4) коректор; 5) кінцевий стан системи.

Педагогічне проектування в управлінні процесом громадянського виховання, на наш погляд, вимагає певної програми діяльності. Пропонований алгоритм проектування спирається на багаторічний досвід роботи у вищому закладі освіти (Конотопський інститут Сумського державного університету) та аналіз відповідних науково-педагогічних напрацювань:

1. Аналіз.
 - 1.1. Збір даних.
 - 1.2. Класифікація даних.
 - 1.3. Аналіз даних та визначення взаємозалежностей між ними.
 - 1.4. Узгодження визначальних критеріїв.
2. Синтез.
 - 2.1. Творче осмислення відповідно цілям.
 - 2.2. Розробка частин цілого.
 - 2.3. Розширення основ рішення поодиноких задач.
 - 2.4. Пропозиція загального рішення.
3. Розвиток.
 - 3.1. Визначення концепції.
 - 3.2. Розробка моделі.
 - 3.3. Узгодження основ рішень поодиноких задач.
 - 3.4. Передбачення розвитку цілого.
4. Оцінка.
 - 4.1. Вибір методів діагностування.
 - 4.2. Вибір методики оцінки.
 - 4.3. Проведення діагностування.

Таким чином, процес управління громадянським вихованням студентів вищої школи потребує ґрунтовної підготовки, що по-

лягає в педагогічному проектуванні самої управлінської діяльності. Очевидно, що ефективність, доцільність, оперативність, своєчасність і інші виховні дії неможливі без проектування керівної функції. Звісно, ігнорування цього факту призведе до нехтування контролем та аналізом результатів виховання, діяльності закладу освіти в цілому. Ефективність педагогічного проектування в процесі управлінської дія-

льності щодо громадянського виховання у вищій школі значно залежить від обраних методів, їх відмінності в залежності від засобів творчої дії. У зв'язку з цим перспективною бачиться розробка на основі педагогічного проектування моделі управлінської діяльності в процесі громадянського виховання у вищому закладі освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Винер Н.* Кибернетика, или управление и связь в животном и машине. – М.: Просвещение, 1983. – 338 с.
2. *Давыденко Т.М.* Рефлексивное управление школой: теория и практика: Монография. – Москва-Белгород, 1995. – 248 с.
3. *Дитрих Я.* Проектирование и конструирование: системный подход: Пер. с польск. – М.: Мир, 1981. – 456 с.
4. *Дмитренко Т.О.* Системний аналіз педагогічної технології // Напрями досліджень кафедри педагогіки ХДПІ ім. Г.С.Сковороди. – Х.: ХДПУ, 1997. – С.67-70.
5. *Философский энциклопедический словарь* / Редкол.: С.С.Аверинцев, Э.А.Араб-Оглы, Л.Ф.Ильичев и др. – М.: Сов. энцикл., 1989. – 815 с.

Стаття надійшла до редакції 20.08.2007 р.

